

STRÖMSTAD AKADEMI

Nordiskt institut för avancerade studier

Nyhetsforum, Strömstad tvärvetenskapliga akademi

Innehåll

Redaktörens ruta.....	1
Rapport från ordförande och rektor	2
Åsa Morberg. Valberedningens arbete	4
Åsa Morberg: Kompetensutveckling för lärare	5
Åsa Morberg: Ämnesbetyg i gymnasieskolan.....	6
Åsa Morberg: Obligatorisk språkförskola.....	7
Åsa Morberg: Idrottslärares status	8
Åsa Morberg: CV på hemsidan	9
Åsa Morberg: Välkomna till festivalen	10
Per Flensburg: Vetenskapsfestivalen, program.....	11
Per Flensburg: Pierre Abelard, framgångsrik filosof som det gick illa för.....	12
Omslag till Makt – bruk och missbruk	15
Alfred Holls pris	15

Redaktörens ruta

R e d a k t ö r e n s r u t a Anders Gustavsson

Informatikforskare och rektor Per Flensburg och **didaktiker och styrelseordförande Åsa Morberg** rapporterar om aktuella händelser i Strömstad akademi. Morberg diskuterar regeringens planer på en utredning om obligatorisk språkförskola. Hon kommenterar regeringens förslag om kompetensutveckling för lärare och förskollärare och recenserar en bok om ämnesbetyg på gymnasiet och en ny avhandling i Malmö om idrottslärares status. Hon betonar vikten av att alla ledamöter lägger upp sin CV på hemsidan. Flensburg presenterar läraren och debattören Pierre Abélard (1079-1142). Han skriver om nyheter på hemsidan och presenterar tillsammans med organisationskommittén ett program för vetenskapsfestivalen i Strömstad den 10-13 juni 2024. Åsa Morberg har publicerat en särskild inbjudan i StrömstadsTidning.

På Strömstad akademis förlag har helt nyligen utkommit antologin **MAKT BRUK** och **MISSBRUK** Åtta forskare om sina akademiska äventyr på universitet och högskolor med **prorektor Anders Gustavsson** som redaktör. <https://perflensburg.se/Omslag.pdf>

Matematiker Alfred Holl mottog 2022 Adam-Ries-Sonderpreis för sina forskningar och publikationer inom matematikens historia.

Företagsekonom Rune Wigblad föreläste för Rotary Strömstad den 6 maj om Perovskit, nästa generation effektiva solceller.

I videoserien SAV nr 85 har **Per Flensburg** publicerat Lärdomens väg – från antiken till renässansen, en föreläsningsserie om 6 föreläsningar: <http://stromstadakademi.se/SAV/SAV-85.pdf>.

Redaktör: Anders Gustavsson
Layout: Per Flensburg

I videoserien SAV nr 86 har **Per Flensburg** publicerat Lärdomens väg Universitetens uppkomst, föredrag på Rotary Poseidon <http://stromstadakademi.se/SAV/SAV-86.pdf>.

I videoserien SAV nr 87 har Per Flensburg publicerat Upplysningen och Mozart, föredrag i samarbete med Strömstadoperan, Strömstads tidning och Strömstads bibliotek <http://stromstadakademi.se/SAV/SAV-87.pdf>.

Försök att värva nya medlemmar till Akademien, inte minst yngre forskare. Skicka förslag till rektor Per Flensburg: per.flensburg@stromstadakademi.se

Jag önskar nya bidrag till juninumret av Nyhetsforum med deadline den 26 juni 2024 till anders.gustavsson@ikos.uio.no. Sänd kortare artiklar, debattinlägg och/eller recensioner av ny vetenskaplig litteratur. Svenska bidrag skall ha en engelsk översättning. OBS: Filen ska vara i word eller open office format!

Sänd också bidrag till Akademiens skriftserie Acta Academiae Stromstadiensis, AAS, till pete@wahrborg.se, videoserien SAV till: gudmundbergqvist@hotmail.com och Reprintserien SAR och Fria skriftserien till per.flensburg@stromstadakademi.se eller per@flensburgs.se

Rapport från ordförande och rektor

Rapport för Maj månad 2024 av Per Flensburg och Åsa Morberg

Nu närmar vi oss Vetenskapsfestivalen för Strömstad Akademi Det är så roligt att vi får fylla sinnena med glad förväntan! Vi får äntligen se varann i verkligheten och inte enbart via nätkontakt. Det ser verkligen ut att vara fint ordnat, varmt och innerligt tack till den flitiga lokala gruppen (Lasse, Peter, Sveza och Rosa) som tänkt till och ordnat så många fina trevligheter! Vi har verkligen fått ett helt igenom väldigt bra arrangemang! Det är så trevligt med så många sociala mötesplatser som Vetenskapsfestivalen nu får! En riktigt fröjdefull Vetenskapsfestival! Det kan inte bli annat än en succé! Sedan har vi snart sommaruppehåll då vi alla får ge lättjan en chans! Vetenskapsfestivalen är det sista vi gör innan sommaruppehållet.

Påminnelser om medlemsavgift innan årsmötet 2024 – utebliven medlemsavgift betyder icke valbar och utesluten

Vi har årsmöte snart, närmare bestämt den 10 juni. Medlemsavgiften skulle betalas senast innan april månads utgång. Vi vill påminna om att om man har ett uppdrag som ledamot i styrelsen, så kan man inte väljas in om man inte har betalt sin medlemsavgift! Valberedningen får kontrollera innan årsmötet med kassören som har en aktuell medlemsmatrikel. Alltså, har man inte betalat sin medlemsavgift så är man inte valbar till uppdrag! Det här är en ren självklarhet, men vi påpekar ändå detta. Det har varit lite tånjbara gränser tidigare, men betalar man inte så är man inte medlem och då kan man inte ha uppdrag. En som inte är medlem kan absolut inte ha ett förtroendeuppdrag.

Vi vill också påpeka att för en del av er blir detta det sista nyhetsforum ni får. Vi kommer att följa våra stadgar och de som inte betalt medlemsavgiften blir uteslutna. Vi har påmint flera gånger så tystnaden tolkar vi att ni inte vill vara med i Akademien längre. Skulle ni ångra er går det bra att ansöka om medlemskap på nytt.

Medlemsmöte föregår årsmötet – leds av Rektor och ordförande tillsammans

Rektor har lagt in ett medlemsmöte alldeles före årsmötet och det är alldeles utmärkt. Det är ett medlemsmöte som ersätter mötet som tidigare kallats: Strömstad akademi i utveckling! Vi lever alla i Strömstad akademi, under samma himmel, men vi har ändå väldigt olika

horisonter. Vi behöver prata ihop oss om Strömstad akademis framtida utveckling. Vi får några inledningar till diskussionen. Bland annat fanns en motion från förra året som lämnades in av Sten Philipson och Marylou Wadenberg. De fick i uppdrag att tänka vidare på sin motion och det har de gjort! Det handlar om syftet och mål med vår verksamhet i Strömstad Akademi. Det finns säkert lika många syften och mål som det finns medlemmar i Strömstad akademi. Det är en del i medlemsmötet. John Fletcher kommer med ett underlag till rekrytering. Rekrytering blir också ett ämne för medlemsmötet. Vi vill ha flera medlemmar? Vad ska vi ha dem till? Hur ska vi göra för att värva dem? Etc. Sedan är det naturligtvis möjligt för närvarande medlemmar att fritt lyfta frågor om akademins framtid. Vi tycker naturligtvis olika om det mesta, men vi räknar med att vi främst ser möjligheter i våra olikheter. Medlemsmötet blir spännande och roligt. Vi önskar varmt välkomna!

Det finns alltid något att glädjas åt! Sista styrelsemötet avklarar innan Vetenskapsfestivalen!

Vi har haft det sista styrelsemötet 07-05-24 före årsmötet 10-06-24. Vi har inget mer styrelsemöte före årsmötet. Det sista mötet avlöpte i stort sett väl. Det är ordning och reda i stort sett på agendan och alla handlingarna inför styrelsemötet. Vi har skickat ut kallelsen på den tid som stadgan föreskriver. Vi har en dagordning som är gjord på förra stadgans struktur. Det går inte att göra på annat sätt dessvärre. Det finns en verksamhetsberättelse som snart är klar. Det är den modell som Peter Fritzell skapat. Det är ordföranden som skriver verksamhetsberättelsen: Jag väljer samma struktur för kontinuitetens skull, Jag är egentligen van att skriva på lite annat sätt, men det får stå tillbaka i år. Verksamhetsplanen har Rektor utvecklat. Ekonomibilagorna har vår kassör utvecklat och pengar är självklart inte allt, men vi måste ha kontroll på vår ekonomi. Vi har stadgan som är klar att besluta om. Vi har motionerna 4 stycken genomgångna och klara och försedda med svar. I gamla stadgan var det möjligt att skicka in motioner tills en vecka innan. Vi får dessvärre ha den möjligheten kvar, men det hinns inte med något styrelsemöte och således får dessa motioner återremitteras och tas upp på nästa årsmöte eller på ett extra årsmöte om så krävs.

Medlemsrekrytering

Vi borde faktiskt börja med att fråga oss själva varför just jag är medlem i Strömstad akademi. Har min syn på medlemskapet i Strömstad akademi förändrats från det att jag gick med till dagens datum? Är jag själv trygg i varför jag är medlem är det lättare att sälja in idén till min vän eller kollega. Det absolut bästa sättet att rekrytera en ny medlem i Strömstad akademi är genom det personliga mötet, när som helst och faktiskt var som helst. Vi behöver våga fråga: Är du medlem? Vill du bli medlem? Kanske kommer vi att bli förvånad över hur många personer som finns som bara väntar på att få en inbjudan. John Fletcher har verkligen tänkt mycket på medlemsrekrytering på ett alldeles utmärkt sätt och han har flera idéer om hur vi kan värva nya medlemmar. Det får vi höra mera om vid medlemsmötet. Medlemsrekrytering är en fråga för alla medlemmar i Strömstad akademi. Att bjuda in en ny medlem blir dagens gåva till vår förening Strömstad akademi. Strömstad akademi blir vad vi alla gör den till. Vi behöver utgå från våra möjligheter när vi värvar nya medlemmar! Strömstad akademi blir vad vi gör den till.

Marknadsföring

När förknippat med medlemsrekrytering är marknadsföring av Akademien. Då måste syftet och målet med Akademien vara väldigt tydligt. Är det att ge seniora forskare en meningsfull sysselsättning? Förvisso en del av syftet, men inte hela och inte vilken sorts sysselsättning som helst. Vi har ungefär 90 ämnen representerade i Akademien och att hitta någon gemensam och meningsfull sysselsättning leder till tvärvetenskap. Enligt vår mening är det enda

rimliga syftet med akademien att på något vis ge seniora forskare och undervisare möjlighet att tvärvetenskapligt förkovra sig, vidga sitt vetande och upptäcka nya perspektiv. Det kräver öppenhet, ödmjukhet och en genuin vilja att förstå andra synsätt och acceptera att andra medlemmar har dessa uppfattningar. Texterna i vår senaste antologi: Makt – bruk och missbruk visar att detta inte alltid är fallet. Boken är för övrigt tryckt och finns i Strömstad. Som ledamot kan du köpa den till rabatterat pris: 150 kr.

Vetenskapsfestivalen går av stapeln 10-13 juni 2024 och alla är så välkomna

Nu har vi snart Vetenskapsfestivalen att uppleva och glädjas åt! Det ligger så mycket ideellt arbete bakom Vetenskapsfestivalen, både av Rektor och prorektor och den lokala arbetsgruppen. Det är ett nästan klassiskt program. Vi har både de gamla lokalerna och nya lokaler. Arrangörerna har utnyttjat Strömstads möjligheter på ett mycket bra sätt. Mycket av det som finns i programmet känner vi igen från tidigare års vetenskapsfestivaler. Det är glädjande att de sociala aktiviteterna är tillbaka i programmet. Vi kommer verkligen att hinna umgås mellan programpunkterna, vilket är mycket bra för Strömstad Akademi. Det är naturligtvis så att vi varvar nytta med nöje, Det finns regelbundna pauser inlagda och gott om tid att fylla på energi. Vi gör reklam för vetenskapsfestivalen i Strömstad Tidning. Vi har redan haft en artikel inne och när vi nu närmar oss vetenskapsfestivalen så skickar vi in en artikel till. Det är en fin mjukstart inlagd i programmet. En gemensam lunch och besök i Strömstads bokhandel är verkligen en trevlig start! Vi ska dokumentera och utvärdera festivalen så vi har ett underlag inför nästa års vetenskapsfestival.

Åsa Morberg. Valberedningens arbete

Valberedningens arbete i korthet

Av Åsa Morberg, ordförande i styrelsen och valberedare idag för flera föreningar

”En styrelseledamot måste ha intresse för verksamheten, vara väl insatt i hela eller delar av verksamheten samt om möjligt ha en djupare kompetens inom något område och framför allt vara inställd på att sköta sitt uppdrag. I styrelsen”

Valberedningen är föreningsmedlemmarnas viktigaste instrument för att skapa och bibehålla en fungerande styrelse i föreningen. En styrelse som på ett professionellt sätt ska föra föreningens verksamhet framåt. En väl fungerande valberedningen är därför en förutsättning för att demokratin i en förening ska säkerställas,

Valberedningen har en nyckelfunktion i Strömstad Akademi. Uppdraget är från den stund de utses till nästa årsmöte. Valberedningen ska analysera hur den sittande styrelsen arbetar och förbereda de val som medlemmarna ska göra på årsmötet. Valberedningen har också en utvärderande funktion på sittande styrelse. Vad fungerar? Vad fungerar inte?

Valberedningens arbete pågår parallellt med styrelsen hela det år som valberedningen är vald för. Att sammankalla valberedningen någon vecka innan årsmötet räcker inte om valberedningen vill komma med ett seriöst och genomarbetat förslag till ny styrelse.

Valberedningen bör träffas direkt efter årsmötet. Valberedningen bör diskutera hur årsmötet gick, fungerade det bra eller gjordes några formella misstag? Hur fungerade nomineringarna? Hur togs förslagen emot? Styrelsen ska sedan göra upp en tidsplan för sitt arbete.

Valberedningen bör analysera styrelsens arbete, Ett av valberedningens uppdrag är att hålla sig ajour med hur arbetet i styrelsen egentligen fungerar. Valberedningen kan kartlägga sty-

relsen genom samtal med medlemmar Eller genom att sammanställa en enkel enkät. Det är ett smidigt sätt och tidsbesparande sätt. Syftet är att ta reda på hur styrelsen fungerar.

Valberedningen ska vara tydliga med hur de vill att nomineringarna ska gå till. Ska de vara skriftliga? Eller räcker det med muntlig nominering? Vilken information ska nomineringen innehålla? Kan man nominera sig själv? Valberedningens riktlinjer måste stämma överens med gällande stadgar! Kontaktuppgifter till valberedningen är viktiga att informera om på Strömstad Akademi hemsida. Valberedningen kan besöka styrelsemöten och vara med på aktiviteter och framför allt träffa medlemmar. Valberedningen ska informera om sitt arbete och vilka som är med och hur valberedningen nås.

Valberedningen bör intervjua nominerade och tala om vad de olika uppdragen kommer att innebära. När valberedningen är klar och har enats om ett förslag så ska styrelsen informeras om förslaget. Hur det ska ske behöver valberedningen kontrollera med stadgan. Om stadgarna inte ger någon vägledning så kan valberedningen offentliggöra förslaget senast en vecka före årsmötet. Medlemmarna bör ha en möjlighet att fundera över förslaget till styrelseledamöter.

På årsmötet spelar valberedningen en aktiv roll. Valberedningen förväntas exempelvis komma med förslag till ordförande för mötet, sekreterare för mötet och justerare till protokollet. Valberedningen föreslår ordförande och kassör. Resterande förtroendeposter väljs bara in, sedan konstituerar styrelsen sig själv vid ett konstituerande möte snarast efter årsmötet. Styrelsen kan adjungera utomstående personer i den utsträckning som styrelsen önskar.

Enkät till de nominerade kandidaterna kan valberedningen själva skapa. Det finns goda exempel på nätet.

Åsa Morberg: Kompetensutveckling för lärare

Kompetensutveckling för lärare och förskollärare om språk-, läs -och skriv utveckling- och matematikutveckling baserad på vetenskapligt belagda metoder – en intressant kovändning

Av Åsa Morberg, docent i didaktik

Nu ska det handla om ämnesdidaktisk fördjupning som ska ge deltagarna möjlighet att utveckla sin kompetens på egen hand, enligt regeringen. Det har svenska lärare gjort i stort sett i alla tider utan något större stöd. Kompetensutvecklingen har tidsmässigt varit så liten och ofta med bristande kvalitet så att den kritiserats hårt av de deltagande lärarna. Det här är i och för sig ett lovvärt och ambitiöst initiativ av regeringen, men forskning måste då styras inifrån med hjälp av lärarnas egen professionella kunskap, grundad på såväl beprövad erfarenhet som forskning. När det gäller lärare handlar det också alltid om beprövad erfarenhet, precis som i medicinsk klinisk forskning. Den beprövade erfarenheter ska alltså läggas till.

Vetenskapligt belagda metoder är enligt min bedömning, en stor bristvara. Om man ser på de ekonomiska satsningarna så har dessa områden inte prioriterats särskilt högt och finansieringen har varit otillräcklig sedan lång tid tillbaka. Det är absolut inte lärarnas metodval som fått statens finansiella stöd. Det är andra discipliner och andra områden som prioriterats. Didaktisk forskning och utbildningsvetenskaplig forskning har i hög grad varit beroende av finansiering från lärosätenas egna fasta basanslag. Det innebär att en fortsatt stark uppbyggnad av didaktisk forskning och utbildningsvetenskaplig forskning utanför lärosäte-

na är nödvändig för att möta de utmaningar som idag präglar skola och högre utbildning. För att en förändring av skolans utbildning skall ske till en progressiv viktig sektor krävs en kraftig ökning av forskningsresurser, främst de resurser som kommer från verksamheten, det vill säga från skolhuvudmännen.

Kompetensutvecklingen ska nu ge goda kunskaper om vetenskapligt belagda undervisningsmetoder. Det är mycket intressant att regeringen lyfter fram detta. Det finns absolut ingen uppsjö av vetenskapligt belagda metoder vare sig när det gäller språk, läsning, skrivning eller matematik. Forskning om metoder och arbetssätt har inte varit ett prioriterat område. Mycket av utvecklingen av metoder har baserats på beprövad erfarenhet. Inom ramen för uppdraget ska Skolverket nu presentera det vetenskapliga stöd som ligger till grund för de planerade insatserna. Här får skolverket leta intensivt!

Många lärare säger i dag att lärarutbildningen inte har gett nödvändig kunskap om hur man lär eleverna läsa, skriva och räkna. Därför måste regeringen också påverka lärarutbildningen. Det har alla regeringar hitintills gjort. Det som hänt är att de ämnen som främst står för det yrkespraktiska har kraftigt minskats ner kontinuerligt till förmån för teori och vetenskap. Det finns endast drygt 1000 forskarutbildade lärare i landet (SCB, särskild förfrågan) och ända satsas mest på teori och vetenskapligt arbete i lärarutbildning. När metodikämnet avskaffades kastades dessutom de lärare som var anställda på praktisk erfarenhet ut och vem som helst kunde undervisa om yrkespraktiska metoder. Kunde det bli annat än tokigt? De nyblivna lärarna har lämnat lärarutbildningen med stora brister i det praktiska yrkesutövandet i läroret och hur det gått vet vi alltför väl.

Sammanfattningsvis så behövs det ett utökat starkt finansiellt stöd till forskning om metoder och arbetssätt. Det kan inte endast handla om forskning, utan den beprövade erfarenheten är lika viktig för lärare som för medicinare. Här måste det också göras ett tillägg i riktlinjerna från ministern till skolverket. Studera den forskning som idag finns om skola och lärarutbildning, det är inte lärarnas behov av forskning som styr den forskningen. Det är andra intressen och då har det blivit helt fel för lärare. Lärare måste få utökat professionellt inflytande på didaktiskt och utbildningsvetenskaplig forskning. Det måste handla om lärarnas professionella yrkesmässiga behov.

Åsa Morberg: Ämnesbetyg i gymnasieskolan

Ämnesbetyg i gymnasieskolan, en nyutkommen handbok till yrkespraktiskt stöd för gymnasielärare

Av Åsa Morberg

En nyutkommen handbok om ämnesbetyg i gymnasieskolan på 120 sidor har kommit från Gothia kompetens till stor glädje för gymnasielärare inför Gymnasireformen GY 25. Pernilla Lundgren och Anna Karlefjärd är båda välkända författare till boken, båda med lång erfarenhet av bedömnings- och betygsfrågor genom sina uppdrag bl. a för Skolverket.

Boken ger ett gediget intryck och författarna vet vad de talar om. De stöder sig på gällande styrdokument, på aktuell forskning och de utgår från de frågor som lärare ställer om betygssättning. Boken blir på det sättet tydligt yrkespraktisk. Den kan vara till stor glädje för lärarutbildningen.

Deras syfte med bokens 120 välskrivna och lättlästa sidor är att synliggöra regelverket, och se vilket handlingsutrymme som finns för lärare, men boken handlar också om stöd till lärare i förändringen av betygssättningen som kommer genom betygsreformen GY 25. Boken

skulle också kunna användas av rektorer som absolut behöver ha grundläggande kunskaper om bedömning och betygssättning. Föräldrar till gymnasister som vill veta om betyg- och betygssättning kan också läsa boken för sin information.

Boken är trevligt och ändamålsenligt strukturerad. Det finns också talande citat i boken, som ger läsaren glädje. Boken lämpar sig också för studiecirkel verksamhet.

Den tämligen tunna och orangefärgade boken med ABC DEF på omslaget är indelad i hela 12 kapitel om man räknar med förordet och referenserna. Boken inleds med en utförlig och konkret presentation av reformen GY25. Andra kapitlet handlar om betygs- och bedömningsunderlag och boken fortsätter med elevinformation, om vad lärare ska bedöma. De beskriver också vem som sätter betyg och när och vem, som får ändra betygen beskrivs också.

Att sätta betyg har författarna utvecklat mycket ingående, säkerligen till glädje för alla gymnasielärarna. De berättar också om dokumentation och rättssäkerhet och prövning. De har ett särskilt kapitel om vetenskaplig grund för betyg, Vetenskapligheten finns i stort sett i alla böcker idag, således även i den här boken. Det finns också ett avslutande slutord. Hela fyra sidor referenser avslutar boken.

Åsa Morberg: Obligatorisk språkförskola

Regeringen planerar en utredning om obligatorisk språkförskola och vill införa språkkrav för personalen. Ett steg mot en förskola för alla?

Av Åsa Morberg, fil.dr i pedagogik, docent i didaktik och styrelsens ordförande

I samband med ett besök på en förskola i Botkyrka, presenterades regeringens planer på att tillsätta en utredning om obligatorisk språkförskola och likvärdig förskola av god kvalitet, där språkkrav för förskolans personal kommer bli en viktig del. Detta är en överenskommelse mellan samarbetspartierna och Sverigedemokraterna. Alla förskolor ska nu utvecklas till språkförskolor. Detta innebär ett gigantiskt fortbildningsarbete och en ny förskollärarytbildning.

Svensk förskola är en av de mest uppskattade offentligt finansierade verksamheterna i vårt land, enligt regeringen. Det finns mycket goda skäl till det, då den ger alla barn en bra start i livet. Men för att förskolan ska utjämna livschanser behöver alla barn få med sig svenska språket,

Det finns forskningsstöd för att förskolan har positiva effekter för språkutvecklingen hos barn som inte har svenska som modersmål. Att dessa barn gynnas särskilt av att gå i förskola beror på att de i många fall har sämre möjligheter att utveckla sina kunskaper i svenska hemma. Sedan har barn som växer upp i områden där utanförskapet är stort och där många familjer har svag socioekonomi och det ger betydligt sämre ordförråd än barn i familjer med starkare socioekonomi. Förskolans roll i att stärka dessa barns kunskaper i det svenska språket kan därför inte nog betonas. Goda kunskaper i det svenska språket är en förutsättning för att klara skolan och för att ta kunna aktiv roll i samhället. Detta utspel kräver givetvis en helt ny förskollärarytbildning. Det krävs inte bara en ny förskollärarytbildning, utan intagningen till förskollärarytbildningen måste ses över. Någon typ av språktest måste till. Hur detta kommer att påverka studenternas vilja till att söka förskollärarytbildningen återstår att se!

Det är oroväckande att barn med svag socioekonomisk bakgrund och barn med utländsk bakgrund deltar i förskolan i lägre utsträckning än andra barn. Samarbetspartierna vill bry-

ta den orättvisa som nu råder, och ge alla barn bästa möjliga chans att lyckas. Det är viktigt att dessa barn får hjälp att utveckla kunskaperna i svenska så att de ges bättre förutsättningar att tillgodogöra sig undervisningen i skolan. Regeringen och Sverigedemokraterna kommer därför att gå vidare för att införa obligatorisk språkförskola för de barn som saknar förutsättningar att utveckla det svenska språket hemma. Det är tydligen inte språkförskola för alla, utan bara för dem som behöver det.

Utgångspunkten ska vara barnens behov och barnens bästa. Målet är att alla barn ska få en bra start i livet och kunna börja skolan med goda språkkunskaper. Här krävs givetvis ett stort utvecklingsarbete med språkdidaktik.

För att få de positiva effekter på barns lärande och språkutveckling som förskolan kan ge, behöver verksamheten vara likvärdig och av god kvalitet. Den utredning som regeringen avser tillsätta kommer därför även få i uppdrag att se över förskolans förutsättningar att erbjuda en likvärdig utbildning av god kvalitet där en viktig del kommer vara hur krav på kunskaper i svenska språket för personal i förskolan bör regleras., Det är i samspel och lek med läraren och omgivningen som barnen kan lära sig språk. Var nära barnen och personalen ska uppmärksamma då barnen är intresserade av att bygga språk i dessa för barnet roliga situationer

Det finns idag förskolor där personalens kunskaper i svenska språket brister enligt regeringen. För regeringens trovärdighet bör det gå att lokalisera. Tidigare utredningar har visat att det dessutom är särskilt svårt att rekrytera personal med goda kunskaper i svenska till förskolor där det finns en stor andel barn som inte har svenska som modersmål. Det riskerar att drabba inte minst de barn som har omfattande behov av att utveckla sina språkkunskaper. Detta är inget nytt.

Att stärka barnens rätt till att få gå i förskolan och förbättra förskolans möjlighet att bedriva en verksamhet med hög kvalitet är bra för alla barn, men i synnerhet för de barn som inte får med sig det svenska språket hemifrån. Bara så ger vi alla barn möjlighet till en bra start i livet och att börja skolan med goda språkkunskaper i svenska.

Åsa Morberg: Idrottslärares status

Nyutkommen avhandling från Malmö Universitet lyfter en viktig fråga om idrottslärares status (Avhandling: Idrottslärares strävan efter mål och status, Malmö universitet.)

Av Åsa Morberg, fil.dr i pedagogik och docent i didaktik

Avhandlingen lyfter en mycket viktig fråga om idrottslärares status. Idag finns fokus på de teoretiska ämnena och det drabbar naturligtvis de praktiskt estetiska ämnena och deras företrädare med sänkt status. Idrottslärares har kämpat länge för att höja sin status, tillika med andra lärare i praktisk estetiska ämnen. Numera är lön och utbildning i stort likvärdig, men idrottslärares anser ändå att de släpar efter kolleger som undervisar i teoretiska ämnen. Jag håller faktiskt med idrottslärares helt och fullt. När nuvarande skolminister lyfter fram idrottslärares stora betydelse och viktiga kompetens då skapas förutsättningar för ökad status. Idrottslärares syn på sitt yrke präglas självklart av att vilja få högre status.

Doktoranden Sofia Sebelius säger: – Frågar man idrottslärares själva tycker många att de har marginaliserad status jämfört med andra lärare. Samtidigt har de hög status på skolan gentemot eleverna. Lärarna själva skiljer dock på den statusen, visar tidigare forskning.

Författaren till avhandlingen har gått igenom historiska texter om idrottsläraryrket från till exempel Gymnastik- och idrottshögskolan, utredningar och läroplaner. Analysen visar att önskemålet om högre status har varit genomgående i yrkets historia. Historiskt har idrottslärare länge lagt fram egna förslag på hur de kan få mer och bättre status och det är bra. De har exempelvis lyft fram att utbildningen numera vilar på vetenskaplig grund och att lärarna får examen i ytterligare ett teoretiskt ämne. Det är en viktig fråga, som gör att idrottslärarna inte på samma sätt som tidigare riskerar att få förslitningsskador under ett långt yrkesliv. I dag är många önskemål uppfyllda och idrottslärare syns ha formellt samma förutsättningar som lärare i teoretiska ämnen men de upplever inte själva det. Lönemässigt ligger de också ungefär i mitten bland andra lärargrupper. Många är behöriga men lärare i svenska, engelska och matte har en högre andel förstelärartjänster.

Det är framför allt idrottslärarnas egen upplevelse av hur de ses i samhället som skulle kunna förändras, enligt avhandlingens resultat. Sofia Sebelius: – Idrottslärare är lite utanför det kollegiala eftersom idrottshallen ofta ligger en bit bort. Skolledningen är sällan närvarande på lektionerna. Det finns en okunskap hos andra lärare och skolledning om vad som faktiskt händer i idrott och hälsa. Man hade kunnat tjäna på att tydligare beskriva vad som görs i ämnet och vad lärarna försöker åstadkomma.

Det tror inte jag enbart gäller idrott och hälsa. Det gäller säkerligen andra ämnen också. I en av delstudierna har Sofia Sebelius intervjuat idrottslärare som fått berätta fritt om yrket och vad de gör under en arbetsdag. När de beskriver sin yrkesutövning kommer styrdokument långt ner. Idrottslärarna lyfter fram snarare att de ständigt måste hantera saker som inte kan förutses, till exempel att det börjar regna under en planerad utomhuslektion. De måste improvisera och lösa andra problem. Det skiljer en del på deras förutsättningar i jämförelse med andra lärarkategorier.

Sofia Sebelius : -Lärarna vill skapa en trygghet så eleverna vågar prestera inför varandra. De går in i roller som problemlösare, organisatörer och trygghetsskapare. Det är så mycket annat de måste hantera innan de ens kan tänka på styrdokumentet. De måste fundera på hur de ska lösa alla praktiska förutsättningar. Det är också viktigt att förstå att inom idrottsläraryrket gör man så gott man kan med de förutsättningar som finns. Lärarna beskriver en yrkes stolthet och de undervisar på det sätt som är möjligt. De är bra på vad de gör, säger Sofia Sebelius.

Avhandlingen är ett viktigt bidrag till studier av läraryrket i vid mening. Idrott och hälsa borde lyftas fram och ges bättre status av skolministern. Idrottslärarna främjar hälsa och friskvård som är mycket viktigt i ett livsperspektiv för eleverna. Många sjukdomstillstånd som påverkas av fysisk aktivitet och stillasittande livsstil kommer senare i livet om man inte grundlagt en aktiv livsstil under ungdomsåren. Därför kan idrotten i unga år vara av stor betydelse för om det leder till fortsatt idrottande eller ett mer aktivt liv vuxen ålder.

Lyft fram idrottslärarnas stora betydelse för barn och unga och ge dem högre status.

Åsa Morberg: CV på hemsidan

Nu tar vi krafttag och lägger upp CV på hemsidan – vi visar att vi är professionella i Strömstad Akademi

Av Åsa Morberg, ordförande

Akademiker har naturligtvis alltid en aktuell CV, förmodligen finns de i flera versioner också. Jag har en mycket detaljerad på trettiofem sidor, men jag har också en som bara är på en

enda sida. Den mera omfattande har jag använt när jag sökte presidentskapet i Bryssel, eller några professurer i Norge. Den kortare versionen har jag haft när vi sökt projektmedel för forskningsprojekt. Vissa finansiärer styr CV-skrivandet och begränsar antalet sidor.

När man ansöker till Strömstad Akademi så måste man absolut styrka sin kompetens och då skickar man in sin CV. Det är en slags verifikation att man har den kompetens som man utger sig för att ha! Om den CV inte är så lång kan den naturligtvis läggas ut på nätet. Det kan man göra direkt när man antagits som medlem i Strömstad Akademi. Då behöver vi inte efterlysa CV, som nu!

Om man nu inte skulle ha någon CV, utan försöka att utarbeta en, så finns det hur mycket stöd som helst på nätet om hur man skriver en CV. Dessvärre är en del mallar och anvisningar helt felaktiga och passar definitivt inte till akademikers karriärer! Det är riktigt dåliga mallar som exempelvis blandar ihop introduktionsbrev med CV exempelvis. Det finns också listor på fel som man bör undvika när man skriver sin CV. Det kan vara riktigt rolig läsning att botanisera på nätet om CV-skrivande! Så mycket tok som det finns!

Språket svajar betänkligt i en del mallar! Det finns sällan några data om den som skrivit instruktionerna om CV-skrivande. Det kan vara vem som helst? En akademisk CV ska vara strikt och korrekt uppställd och den ska vara skriven på ett korrekt språk. En CV kan mycket väl vara skriven på engelska. Jag som bl.a. arbetat i England och Amerika har naturligtvis också en engelsk CV, uppställd efter en engelsk akademisk mall. Det ska vara kronologi och tydlig struktur. Vad man ska ta upp skiljer sig åt. I Amerika tar man upp exempelvis priser och utmärkelser. Det gör man inte i England.

Det är en gåta för mig varför vi inte ska kunna få alla medlemmar att lägga ut sina CV?

Det är viktigt för oss att visa vilka vi är i Strömstad akademi. Det är också ett utmärkt hjälpmedel för kolleger som söker samarbetspartners för artiklar eller för forskningsprojekt.

Nu satsar vi på att få ut våra CV på hemsidan. Att skriva sin CV är en rolig sysselsättning! Skriv med glädje! Du får hjälp att lägga ut den på hemsidan.

Åsa Morberg: Välkomna till festivalen

Varmt välkomna till Strömstad akademi och 2024 års vetenskapsfestival 2024-06-10–13

Av Åsa Morberg, ordförande i Strömstad akademis styrelse

Vi välkomnar alla intresserade Strömstadsbor till årets öppna vetenskapsfestival. I år håller vi till på Laholmen, rum Ramsö och vi har 25 platser till externa gäster. Vi prövar nu ett nytt grepp för årets vetenskapsfestival. Istället för att prata om det vi själva vill tala om, så ska vi försöka att i så stor utsträckning som möjligt tala om det som strömstadborna vill höra. Det är utmanande för oss, för nu får vi arbeta med våra föreläsningar så att de blir mer populärvetenskapliga och publikfriande. Ämnena är rykande aktuella och omsorgsfullt valda.

Schemat för vetenskapsfestivalen uppdateras kontinuerligt och den aktuella versionen kan alltid hämtas på hemsidan. Här är länken: <http://stromstadakademi.se/wp2/2024/04/18/preliminart-program-vetenskapsfestival/>

Föreläsningsprogrammet på Vetenskapsfestivalen öppnas på tisdag morgon av Rektor Per Flensburg, som tillsammans med prorektor Anders Gustavsson. Designat föreläsningsprogrammet. Tisdagens föreläsningar handlar på förmiddagen om skola, lärarutbildning, ned-

läggning av byskolor, lärande samt genus och makt. På tisdag efter lunch handlar det om medicinska frågor som ryggont och infarkter, Forskarens dilemma och makt inom akademien. Det kommer också en antologi kring makt i akademien. På onsdag har vi problemlösning i matematik, teknikvärderingar, energiförsörjning, kortsiktighet i samhället och biogasens möjligheter och utmaningar.

Strömstad akademis föreläsare finns tillgängliga efter föreläsningen. De tar vara på all tid som finns att kommunicera. Vi är övertygade att föreläsningarna kommer att förvåna och utmana publiken. Våra föreläsare är alla rutinerade och bra talare. Varmt välkomna!

Per Flensburg: Vetenskapsfestivalen, program

Nedan finns programmet för konferensen. Allmänheten är välkommen att kostnadsfritt besöka alla föreläsningar, dvs på tisdag och onsdag. Lokal är Ramsö på Laholmens hotell.

Tid	Aktivitet	Föreläsare
Må 11:30-12:30	Träff i Strömstads bokhandel	
12:30-14:00	Lunch på egen hand	
14:00-15:30	Medlemsmöte	
15:30-16:00	Kaffe	
16:00-17:30	Årsmöte	
17:30-19:00	Installation av nya ledamöter	
19:00-21:00	Mingel och smörgåsbuffé	
Ti 9:00-9:30	Öppnande av festivalen, presentation av arbetsgrupper	Per Flensburg m fl
9:30-10:00	Makt och genus	Gudrun Olsson
10:00-10:30	Makt inom akademien	Anders Gustavsson
10:30-11:00	Skolan i blåsväder - vad kan vi lära av Sjörapporten	Carl Olivestam
11:00-11:30	Kaffe	
11:30-12:00	Lärarutbildningen - lindansande på slak lina mellan fästpunkterna akademi och hantverk	Carl Olivestam
12:00-12:30	Byskolor	Åsa Morberg
12:30-13:30	Varför gör de som de gör? Om elevers lärande och motivation.	Inga-Britt Skogh
13:30-14:00	Lunch	
14:00-14:30	Körkort för kirurger -Macchiarini hade inte kunnat operera	Margareta Berg
14:30-15:00	Ryggont	Peter Fritzell
15:00-15:30	Hjärtinfarkt	Peter Währborg
15:30-16:00	Kaffe	
16:00-16:30	Analys av extracellulärt melanopsin	Lennart Wetterberg
16:30-17:00	Samhällsforskarens dilemma: Svårare att vinna förtroende på hemmaplan än på bortaplan	Bengt Johannisson
19:00 -	Räkfrossa på Furholmen	Frivillig.
On 09:00-9:30	Resurstillväxt, diskussion av projektförslag	Per Staffan Boström
9:30-10:00	Problemlösning i matematik	Thomas Lingefjärd
10:00-10:30	Varför skjuter de?	John Fletcher
10:30-11:00	Kaffe	

Tid	Aktivitet	Föreläsare
11:00-11:30	Sverige behöver bättre teknikvärderingar - några teknikexempel	Rune Wigblad
11:30-12:00	Energiförsörjning	Göran Bryntse
12:00-12:30	Varför el är så dyrt och inte blir billigare	Per Flensburg
12:30-13:30	Lunch	
13:30-14:00	Kärnkraftens radioaktivitet	Lars Broman
14:00-14:30	Kärnkraftens kostnader	Tomas Kåberger
14:30-15:00	Kärnkraftens kostnader	Tomas Kåberger
15:00-15:30	Kaffe	
15:30-16:30	Svensk Biogas, Möjligheter och Utmaningar vid Övergång till Fossilfria Bränslen.	Arne Fagerström, Agneta Sundström
16:30-17:00	Utvärdering	
18:30 -	Galamiddag på Laholmen	Frivillig
To 10:00-14:00	Båtutflykt Skjærhalden i Norge. Två föreläsningar om Koster under färden	Frivillig, betalas av ledamöterna

Per Flensburg: Pierre Abelard, framgångsrik filosof som det gick illa för.

Carl Olivestam berättade i förra nyhetsforum om Thomas Müntzer, en hetlevrad lingvist på 1500-talet som råkade illa ut. En annan hetlevrad person, som också råkade illa ut – dock inte så illa som Thomas Müntzer – var Pierre Abélard som föddes 1079 och dog 1142. Han var en gudabenådad talare, lärare, logiker, debattör, poet och musiker. Samtida, både anhängare och belackare, hävdade att han aldrig förlorade en debatt. Men han var fruktansvärt arrogant och skaffade sig många fiender på det viset.

Han föddes i Le Pallet i Bretagne och var av lågadlig börd. Han fick tidigt lära sig läsa och började sina studier med entusiasm. Abélard avsåg sig så småningom sitt arv, inklusive riddarskap, för att bedriva filosofi. Han undervisades av välkända filosofer, t ex Roscelin av Compiègne (mellan 1092-1099), William av Champeaux (1100-1102) och Anselm av Laon (år 1113). Men han vann alla debatter med dem och blev därför ovän med dem alla.

Det handlade om universalistriden, dvs har allmänna begrepp en egen existens, oberoende av vårt tänkande? Detta problem har rådbråkat filosofers hjärnor ända sedan Platons tid. Vi kan dela upp ståndpunkterna sålunda:

- ♦ **Den platoniska ståndpunkten:** universalierna har en självständig och oberoende existens: idéerna
- ♦ **Den aristoteliska ståndpunkten:** universalierna finns i tingens form
- ♦ **Den konceptualistiska ståndpunkten:** universalierna har ingen egen existens utan är bara abstraktioner och generaliseringar, koncept. Detta var vad Abélard hävdade.
- ♦ **Den nominalistiska ståndpunkten:** Finns inga universalier, det är bara läten

Abelards förste lärare, Roscelin, var nominalist, utpräglad sådan och följaktligen blev Abélard det också. Men ganska snart hävdade Abélard att Roscelins extrema nominalism inte fungerade och då måste han byta lärare och det blev den tidens intellektuelle gigant i Paris, William av Champeaux. Men denne blev i en serie offentliga debatter fullkomligt tillintetgjord av Abélard som sålunda fick ytterligare fiender. Dessa lärer sig med Bernhard av Clairvaux, som var mystiker och spiritualist och hade påvens förtroende. Bernhard fick Abélard bannlyst i två omgångar, först 1121 och sedan 1141.

Enligt Abélard-forskaren David Luscombe, "utarbetade Abélard logiskt en oberoende språkfilosofi där han betonade att språket i sig inte kan visa sanningen om saker som ligger inom fysikens domän." (Luscombe, D. (2018). Peter Abelard. In Peter Abelard and Heloise (pp.

35-61). Routledge.) Här kan man jämföra med den logiska empirismen på 1900-talet som försökte komma fram till just detta, men misslyckades. Denna uppfattning om språket medförde att Abélard blev konceptualist och fick ännu fler fiender.

Abélard började studera teologi för Anselm av Laon 1113, men ansåg snart att han kunde mycket mer än sin lärare så han startade en konkurrerande skola för teologiska studier i Paris. Han var verksam som lärare där från 1113 och utövade stort inflytande genom sin lärdom och sitt skarpsinne. Skolan blev internationellt välkänd och tusentals studenter kom för att lyssna till honom enligt vad som sägs. Och Abélard fick ytterligare fiender i form av avundsjuka kolleger.

Abélard förälskade sig i en av eleverna skolan. Hon hette Héloïse. Hon var 18 år och Abélard var 36 men det hindrade inte att han sökte en plats hos hennes farbror Fulbert, som var kanik i Notre Dame, och 1115 eller 1116 inledde Abélard och Héloïse en affär. Han beskriver förhållandet som en förförelse, men Héloïse skildrar istället ett förhållande mellan jämlikar med ömsesidig attraktion. Abélard skröt om sin erövring med hjälp av exempelfraser i sin undervisning som "Peter älskar sin flicka" och skrev dikter och sånger om hans kärlek som spreds över hela landet. När Fulbert fick reda på det skilde han dem åt, men de fortsatte att träffas i hemlighet. Héloïse blev gravid och skickades av Abélard för att tas om hand av hans familj i Bretagne, där hon födde en son, som hon döpte till Astrolabe, efter det vetenskapliga instrumentet.

Fulbert var upprörd över att Héloïse hade tagits från honom och trodde att Abélard hade gömt henne i Argenteuil, där han bodde. Så Fulbert ordnade så att ett gäng män bröt sig in i Abélards rum en natt och kastrerade honom. Denna attack medförde att medlemmar av bandet straffades och Fulbert, föraktad av allmänheten, måste ta avsked från sina kanikuppdrag. Efter detta blev Abélard munk i S:t Denise utanför Paris och Héloïse blev nunna. De älskade varandra hela livet och skrev massor av brev. (<https://archive.org/details/lettersabelardaooabaylgoog>) En stor del av dessa finns bevarade och har inspirerat poeter till högstämda kärleksdikter (tex Stagnelius Abelard och Heloisa).

Den allmänna betydelsen av Abélard ligger i att han har mer tydligt än någon före honom använde den skolastiska metodiken för att formellt och rationellt förklara den kyrkliga läran. Även om hans särskilda tolkningar kan ha fördömts, var de i huvudsak i samma anda som det allmänna tänkande som senare utarbetades på 1200-talet med godkännande från kyrkans ledare. Abélard introducerade Aristoteles och speciellt hans logik. Den blev bannlyst av kyrkan, som fick ytterligare en anledning att se honom som sin fiende. Det ironiska är att under 1200-talet blev Aristoteles kyrkans rättesnöre, främst tack vare Thomas ab Aquino. Ja, så kan det gå!

Abélard betonade bland annat att sinnelaget är viktigt, då man skall bedöma en handling moraliskt och ansåg att arvsynnen inte medför skuld hos den enskilda människan. I sin subjektiva försoningslära menar han att Kristus genom kärleken omskapar människan istället för att friköpa henne som den objektiva försoningsläran säger. Inte heller detta uppskattades av kyrkan, som ansåg att kyrkan hade monopol på förlåtelse. Sedermera kom detta att heta avlatsbrev.

Abélard menar vidare att förnuftet, såsom givet av Gud, inte kan stå i motsatsförhållande till tron. Detta var ytterligare ett kontroversiellt synsätt eftersom det innebar att tron inte kunde vara överordnad förnuftet, såsom kyrkan lärde. På så sätt kom Abélard i ytterligare konflikt med påven och Bernhard av Clairvaux. Denna konflikt är för övrigt alls inte avslutad. Vid en allmän audiens, den 4 november 2009, sa påven Benedictus XVI följande (min översättning och kommentarer inom hakparenteser):

Vidare påminner Abélards bannlysning vid olika tillfällen oss om att det inom det teologiska området måste finnas en balans mellan vad vi kan kalla de arkitektoniska principer som vi fått av uppenbarelser, och som därför alltid behåller sin prioriterade betydelse, och de principer för tolkning som filosofin föreslår, det vill säga av skäl, som har en viktig men uteslutande praktisk roll. [dvs balans mellan tro och

förnuft]. När denna balans mellan arkitekturen och tolkningsinstrumenten saknas riskerar den teologiska reflektionen att förvrängas av misstag och det är då läroämbetets uppgift att utöva den nödvändiga tjänsten till den sanning som tillhör den. Det måste dessutom betonas att bland de skäl som fick Bernard att "ta parti" mot Abélard och uppmana till ingripande av läroämbetet, var också hans oro för att skydda enkla och ödmjuka troende, som måste försvaras när de riskerar att bli förvirrade eller vilseledda av överdrivet personliga åsikter eller av antikonformistisk teologisk argumentation som kan äventyra deras tro.

På grund av sin inställning till treenighetsläran och på grund av Bernhard av Clairvaux blev Abélard bannlyst av synoden i Soissons år 1121. Han lyckades dock bli benådad men kunde inte låta att fortsätta bråka med Bernhard om samma sak. Så han dömdes till samma straff igen 1141 av synoden i Sens.

Abélard var en karismatisk lärare och samlade kring sig många studenter. Han förmedlade ett innehåll, men på grund av sin arrogans och förmåga att vinna alla debatter blev han motarbetad av de som bestämde. Han undervisade vid olika kloster men fick lämna dem alla på grund av konflikter med övriga lärare. Han undervisade även en kortare tid vid katedralskolan i Paris men fick lämna den på grund av motsättningar mellan honom och skolasticus som råkade vara ingen mindre än Wilhelm av Champeaux. Sedan hindrades han karriär av Bernhard av Clairveaux, som var en riktig intrigmakare. Men påven, Benedictus XVI, påpekar att Abélard och Bernhard av Clairvaux försonades till sist:

Till sist vill jag påminna om att den teologiska konfrontationen mellan Bernard och Abélard slutade med deras fullständiga försoning, tack vare medling av en gemensam vän, Petrus Venerabilis, abboten av Cluny som jag har talat om i en av mina tidigare katekeser. Abélard visade ödmjukhet när han kände igen sina misstag, Bernard visade stor välvilja. De upprätthöll båda det viktigaste värdet i en teologisk kontrovers: att bevara kyrkans tro och att få sanningen att segra. Även i dag kan detta vara den attityd med vilken vi konfronterar varandra i kyrkan, med vårt mål att ständigt söka sanningen.

Abélard fick alltså hjälp av Petrus Venerabilis som var abbot i klostret i Cluny och fick upprättelse där 1141, men han dog 1142.

Sensmoralen i detta är: Var inte duktigare än dina lärare och visa aldrig att de har fel!

Men idag, ungefär 900 år senare är Abélard uppskattad. Det finns en staty av honom i Louvren (se bild), många dikter har skrivits om hans och Heloises kärlek, där den mest välkända är Alexander Popes Elisa to Abelard (<http://www.poetryatlas.com/poetry/poem/1882/elisa-to-abelard.html>) skriven 1717. Men det viktigaste är nog ändå att utan hans introduktion av Aristoteles och den logiska analysen hade vi kanske inte haft några universitet idag. Och det får väl ändå ses som ett gott livsverk!

Omslag till Makt - bruk och missbruk

Här är omslaget till vår nya antologi om makt och maktmissbruk inom universitet och högskolor. Den kan köpas till specialpris, 150 kr, på vetenskapsfestivalen 11-12 juni.

Alfred Holls pris

Alfred Holl har tilldelats Adam Reis Sonderpreis för sin forskning kring tidiga matematikböcker. Vi gratulerar honom.

